

(cf. *ṣayn* 'custodia' *RMA*: *ra's aṣ-ṣayn* 'cap de la guarda').

Arrancapinos, barriada i carrer de la ciutat de València, avui rebatejat carrer d'Àngel Guimerà; *-pins* valencianitzat artificiosament; els erudits locals que reporta J. G. M. creuen que fou antiga alqueria; probablement nom mossàrab d'una zona, com *Pinedo*, arran de mar, que calgué urbanitzar, desfent-hi un bosquet de pins. Potser també és derivat del verb cat. *arrencar*, el nom de la pda. *l'Arranque*, del te. de Benassal (XXIX, 52.18); també les *Arrencades*, pda. a l'E. de Canet Ross. (XXVI, 3.21), vora la ribera; Gabriel *Arrencada*, malnom (d'un pagès) a. 1462 (Hinojosa, *Reg. Señ. Cat.*, p. 374).

Els Arrans o *L'Arran* val. (Beniardà, XXXV, 41.5), balma o refugi pastoral, veg. *DECAT* VI, 97a23-48.

ARRAONA

Nom d'unes ruïnes de temps romans, prop de Sabadell i de Barberà, que restà després com a nom d'un castell que dominava aquesta ciutat.

DOC. ANT. «Comit. Barchinona, infra te. de *Arraona*, in locum q. vocant ruinus» [*Ruínos?*] any 974²⁵ (*BABL* VII, 391); *Araona* a. 986 (*Cart. St. Cugat* I, 146); *Arrona* 1002 (id. II, 32); «in te. castru Barberani sive *Arraone*, ad locum q. di. *Rivus Siccus*»¹ a. 1104 (*Cart. St. Cugat* II, 244); *Arrabona* en perg. de 1145 (*Cart. St. Cugat* III, 143); «castro *Arrabone*» mj. S. XII (*BABL* VII, 111); «parr. Sti. Felicis *Arraone*» a. 1164 (MiretS, *BABL* I, 133); «castro de *Arraona*» a. 1173 (*BABL* I, 137); «ipsa kastlania de *Arrabona* et de *Sapatello*» a. 1205 (*Cart. St. Cugat* III, 374); «vila de Sabadel e castell de *Rabona*» 1359 (*CoDoACA* XII, 5);³⁵ a. 1366: «exposició dirigida a la reina Lionor --- pels habitants de Sabadell --- perquè els redimís de la jurisdicció del --- senyor del castell de *Rabona*» (Hinojosa, *Reg. Señ. Cat.*, p. 261).

Salvant detalls, susceptibles de discrepància, consta⁴⁰ aqueix nom en textos itineraris i geogràfics del Baix Imperi: *Arragona* en l'*Itiner. Vic.*, i *Arragona* en el Geògraf de Ravenna: les distàncies comproven que es tracta d'aquest rodal precís del Vallès, car és «20 milia pass.» de *Guiseria* o *Fines* (aproximadament St. Felu de Llobregat), i a 17 m. p. de Praetorium (= aprt. *La Roca*, p. Granollers); dades d'Othmer (*BABL* VI, 333); però rebutgem la seva suggerència que sigui el mateix que *Egara* (que segons les inscripcions era a Terrassa, i ni amb una fantàstica metàtesi, no hi fóra conciliable fonèticament). És clar que l'entrebanc no està en la -g- (que en aquesta posició cau normalment: *MAGO(N)* > *Maó*) ni en la -a.²

També el savi humanista castellà Vallejo (en la seva edició de Titus Livi XXI, p. LII) diu que *Arragone* està citat en antigues fonts hispàniques; i en relacionar-ho amb un ARACA (> rio *Arga*), ja no ens sobta gens, car així tindríem una parella ibèrica ben paral·lela a TAR-RACO(N)/Tàrrrega, ILURO(N)/andal. *Alora*, ILIPULA/ILLIPULONA; en altres fonts hispàniques, de c. al S. IV:

Arragone, segons els Vasos de Vicarello, responen a *Arrabona*, -aone o *Ra(h)ona* en docs. del S. XV, segons HZJiménez (*Al-Aand*. XVII, 358). En fi si *Arga* ve d'ARACA amb -r- simple, també tindríem la simple en el nom del rio *Aragón* (Jaca etc.), aquí dins la sèrie en -ON a què pertany *Arraona*.

Tant l'extensió geogràfica d'aquest complex com la inicial ARR- ens empenyen fortament cap al domini bascoide. Aquí, per una banda, hi ha noms rbg., com *Arravonse*,³ més tard *Raons*, on també la desinència -TZE és bascoide, i, llevant-la, queda un nom idèntic al nostre. No hi ha tanta identitat amb *Arrona* poble de Guip. (2 k. de Zestona, i 12 N. d'Azpeitia), si judiquem pel que en diu Azkue (*Morf. Vca.* 30.20), sembla que en basc ha esdevingut *Arrua*: és a dir una base *ARRONA, que només en part coincidiria amb la que ací convindria.

¹ De vells croquis i papers vells recordo una ermita de St. Pau de Rissec en aquests paratges. — ² No

sols hi ha *Arraone* amb -e, en les mencions citades de 1104, 1164 i mj. S. XII —que podrien ser ablatius juxtaposats, i no gen. en -AE—; sinó que el pas de -ONE a -ona ha estat general (BARCINO → *Barcelona*, *Tarragona*, *Badalona*, *Alarona* < ILURO etc.).

³ Avui llogaret agregat al terme de Malpàs (entre el Bosia i el Pont de Suert): «villa q. d^r. *Arravonse*» a. 1015; «villa q. vocant *Arrabonse*» a. 1020, Serrano S., *NHRbg.* 441, 444; «v. q. nominatur *Arrabonse* --- in ape. Erilli --- usque in Petranera» a. 1018; «Vilba --- Herta --- *Arrabonse*, villam similiter», i «de villa *Rabós* census hoc est» en dos docs. de fi S. XII: «Gerundella --- Gotarta --- Spranto, cum eccl. Sti. Stephani de *Rabonse*» S. XIII (*Cart. de Lavaix*, § 11.2, 69.13, 58.19, 70). Després com a NP posttoponímic: «Johan de *Rabons*», «G. de *Rabons*», «Bernat de *Rabons*», a. 1381 (Camarena, *Focs*, 50.7, 31.18, 33.7), «Johan d'*Arrohons*», «Pere d'*Arrabons*», «Guiem de *Raons*», a. 1385 (Camarena, *Morabatins*, 93.673.15, 73.7): tots ells veïns de pobles de l'alta Rbg. (Cabdella, Alins, les Pauls, Castanesa, Suïls). Sovint es podria confondre amb *Enrens*, que no n'és lluny, però ja en el vessant S. de la Serra de St. Gervàs (damunt Casterner de les Olles); i convé distingir-los car són d'etimologia ben inconnexa: *Rens*, a. 1359 (*CoDoACA* XII, 24), deu ser més aviat aquest altre. Encara més clar que no té res a veure amb *Araós* (contra el que digué Serrano), que és lluny d'allà i amb gran diferència fonètica. En *Arra(b)onse*, la terminació tan netament basca (cf. *Alins*, *Barraonse/Berrós*, *Gramó(n)s* etc.) invita fortament a relligar-lo amb el bc. *arreba* 'germana'. Però el més cert és que ha de ser un allòtrop de l'iberisme *Arraona* de Sabadell. En el fons, però, una cosa no descarta l'altra del tot, i la idea de 'germanor' constitueix un terreny sòlid en principi per a etimologies toponímiques.

Arrapat, V. *Arroengat*

Arraubal, *Azmet* ~, i *Mohamat Arrabaul* (lleg. -hual), moriscos de Poblet, aa. 1182 i 1198 (*Cart. de*